

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У БІЗНЕСІ

Дончак Л.Г., к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ

Впровадження екологічних інновацій у бізнес є актуальним питанням в сучасному світі, оскільки підприємства стикаються з ростом екологічних проблем і тиском на збереження навколишнього середовища. Введення екологічно орієнтованих практик у бізнес-процеси може не лише сприяти зниженню негативного впливу підприємств на довкілля, але й відкриває нові можливості для створення конкурентної переваги, збільшення інноваційного потенціалу та залучення нових клієнтів зацікавлених у сталому споживанні. У цьому контексті розгляд та аналіз перспектив впровадження екологічних інновацій у бізнесі є важливим кроком у напрямку створення стійкої та відповідальної економіки, що забезпечує гармонію між бізнесом, суспільством і природним середовищем.

Поняття «еко-інновація» вперше з'явилося у світовій літературі в 1996 році в книзі Клода Фасслера та Пітера Джеймса ««Driving Eco-Innovation: A Breakthrough Discipline for Innovation and Sustainability»». На думку авторів, еко-інновації варто розглядати як «нові продукти та процеси, які забезпечують цінність для клієнтів і бізнесу та значно зменшують вплив на навколишнє середовище» [1-3].

На основі вивчення літературних джерел, вважаємо, що екологічні інновації представляють собою новаторські рішення, технології, продукти або підходи, спрямовані на

зменшення негативного впливу господарської діяльності на навколишнє середовище та сприяння сталому використанню ресурсів. Такі інновації охоплюють широкий спектр сфер, включаючи енергетику, виробництво, транспорт, будівництво та інші галузі, і спрямовані на досягнення балансу між економічним розвитком та збереженням природних ресурсів. Крім цього, екологічні інновації мають за мету зменшити викиди забруднюючих речовин, сприяти використанню відновлювальних джерел енергії, покращувати управління відходами, впроваджувати циркулярні економічні моделі та створювати сталі та ефективні бізнес-практики.

У цьому контексті, екологічні інновації, так само як і будь-які інші, можуть виявлятися у різних формах. Це можуть бути технологічні інновації, що використовують природні матеріали, продуктові інновації, спрямовані на мінімізацію шкідливих викидів, товарні інновації, які створені з ресурсів з коротким терміном розпаду, або організаційні інновації, що впроваджують стандарти якості, сумісні зі сталим розвитком. У більш загальному розумінні, інновації також можуть охоплювати:

1) розробку та впровадження ефективних технологічних процесів, замкнутих виробничих циклів та каскадних технологій використання ресурсів;

2) розробку та використання

обладнання, що економить ресурси та має багатофункціональне призначення;

3) створення та виробництво екологічно чистої продукції [4].

Що стосується перспектив впровадження екологічних інновацій у бізнесі, то тут слід акцентувати особливу увагу на стимулюванні державною політикою, а саме розробка ефективних та дієвих програм та стимулів для підприємств, які вибирають екологічні інновації. Фінансова підтримка та податкові пільги можуть збільшити мотивацію підприємств до активного ведення інноваційної діяльності.

В рамках даної перспективи позитивним є рішення ЄС співфінансувати українські інноваційні проекти у сфері довкілля. Проекти, що реалізуються в межах програми LIFE (єдиний проект ЄС, який присвячений довкіллю, збереженню природного середовища та кліматичним заходам), спрямовані на розвиток та впровадження екологічно інноваційних технологій та методів. За словами радника генерального директорату Європейської комісії з питань довкілля Жан-Клод Мерсіоля, основні цілі включають допомогу учасникам у виконанні планів та стратегій відповідно до законодавства Європейського Союзу, сприяння впровадженню найкращих практик та змін у поведінці, а також сприяння широкому застосуванню успішних рішень. Бенефіціарами проектів в рівних частинах можуть бути приватні компанії, громадські організації та сектор громадськості, а також органи влади на різних рівнях. Радник генерального директорату відмітив, що

для успішного здобуття грантів авторам проектів важливо чітко визначити пріоритети громади та продемонструвати інноваційність запланованих рішень. Європейський Союз забезпечить фінансування на рівні 60% від загальної вартості проектів, а решта 40% повинні бути забезпечені або зацікавленими сторонами, або іншими партнерами. Зазначено, що у деяких проектах у сфері охорони довкілля частка фінансування з боку ЄС може становити до 75% [6].

Слід звернути увагу на той факт, що впровадження екологічних інновацій в бізнесі сприяє сталості бізнес-процесів через оптимізацію виробництва та використання ресурсів. Тобто, це означає, що підприємство може більш ефективно використовувати доступні ресурси, зменшуючи витрати та енергоспоживання. Такий підхід робить бізнес менш залежним від обмежених природних ресурсів та дозволяє уникнути негативного впливу на довкілля. Крім того, сталі бізнес-процеси сприяють стійкості підприємства до змін у економічному та природному середовищі, забезпечуючи йому конкурентну перевагу на ринку.

Однією з ключових перспектив впровадження екологічних інновацій у бізнесі є залучення інвестицій та фінансової підтримки. Цей процес включає ряд важливих аспектів:

1) зацікавленість інвесторів та фінансових установ зростає внаслідок спільної уваги до екологічних питань та сталого розвитку, що може значно підвищити попит до підприємств, які активно впроваджують екологічні інновації;

2) підприємства, які приділяють увагу екологічним інноваціям, можуть отримати кращий доступ до фінансування від різних джерел;

3) зростаючий попит на екологічно чисті технології та продукцію може сприяти створенню нових ринків для зелених інвестицій, адже інвестори вбачають перспективу розвитку таких ринків і спрямовують свої ресурси в цьому напрямку;

4) інвестиції в екологічні інновації можуть зробити підприємство менш вразливим до ризиків, пов'язаних із змінами в екологічному законодавстві, споживчих уподобаннях та інших екологічних факторах;

5) залучення грантів та субсидій від держав та міжнародних організацій може слугувати додатковим стимулом для інвесторів підтримувати екологічно орієнтовані підприємства.

Цілком доцільно зазначити, що впровадження екологічних інновацій в бізнес не лише сприяє захисту довкілля, але й є одним з основних чинників для досягнення значних економічних і соціальних вигід. Однією з основних переваг є зниження витрат на енергію та ресурси, що сприяє створенню ефективних та економічно вигідних бізнес-процесів.

Екологічні інновації також впливають на підвищення продуктивності та якості виробництва. Використання чистих технологій та ефективного управління ресурсами

піднімає якість продукції, що сприяє покращенню конкурентоспроможності підприємств на ринку. Разом з цим, зростаючий попит на екологічно чисті продукти і послуги від споживачів також робить еко-інновації важливим фактором для ринкового успіху. Підприємства, що активно інвестують у сталість та екологічну відповідальність, можуть використовувати це як конкурентну перевагу та забезпечити собі лояльність споживачів.

Крім того, впровадження екологічних інновацій підвищує корпоративну відповідальність та створює позитивний імідж компанії в очах громадськості та інвесторів, що може призвести до залучення нових інвестицій та партнерств, спрямованих на підтримку сталого розвитку.

Отже, висновки з даного дослідження вказують на необхідність активного розвитку екологічних інновацій в різних сферах бізнесу для забезпечення сталого розвитку. З'ясовано, що впровадження екологічних інновацій може стати важливим чинником для оптимізації виробничих процесів, зменшення впливу на довкілля та забезпечення стійкості підприємств у змінних умовах. Однак, наявні проблеми, такі як невизначеність щодо ефективності, відсутність державної підтримки та інші, вимагають уважного вирішення для сприяння активному впровадженню екологічних інновацій.

Список використаних джерел:

1. Edler J., Fagerberg J. Innovation policy: what, why, and how. *Oxford Review of Economic Policy*. 2017. Vol. 33, Issue 1, pp. 2-23.
2. Horbach J., Rammer C., Rennings K. Determinants of Eco-innovations by type of environmental impact – the role of regulatory push/pull, technology push and

market pull. *Ecological Economics*. 2017. No. 78, pp. 112-122.

3. Ostapenko T., Kolesnyk M. Nanoeconomics and innovating marketing as factor of sustainable development in global environment. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. Vol. 7, No. 3, pp. 159-168.

4. Бичковська А.А., Бояринова К.О. Екологічні інновації промислових підприємств у забезпеченні сталого розвитку. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доповідей I Міжн. наук.-практ. конференції. 2020. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201180/201325> (дата звернення 06.03.2024)

5. ЄС співфінансуватиме українські інноваційні проекти у сфері довкілля. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3793519-es-spivfinansuvatime-ukrainski-innovacijni-proekti-u-sferi-dovkilla.html> (дата звернення 06.03.2024)

НАУКОВО-ОСВІТНЯ ПАРАДИГМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Гаращук О.В., д.е.н., проф.,

Полтавський державний аграрний університет

Куценко В.І., д.е.н., проф.,

Заслужений діяч науки і техніки України,

Інститут демографії та проблем якості життя

Національної академії наук України

«Основне завдання суспільства: гармонійний розвиток економічної діяльності, досягнення стабільності, прискорене підвищення рівня життя.»

Договір про заснування Європейської економічної спільноти, 1957 р.

Сучасний період соціально-економічного розвитку характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій в усіх сферах виробництва та надання послуг, а також в освіті та науці. Внаслідок зазначеного сьогодні цілком реальних обрисів набуває інформаційне суспільство, що являє собою нову епоху в розвитку людської цивілізації.

В Україні використання інформаційно-комунікаційних технологій в економічній діяльності набуло значних масштабів. Так, за даними 2022 року, мали доступ до мережі Інтернет 85,1 % від загальної кількості підприємств. При цьому найбільше – 99,7% було серед

економічних суб'єктів, які займаються операціями з нерухомим майном; 96,6% серед підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; 88,4% серед підприємств у сфері інформації та телекомунікації; 87,3% підприємств переробної промисловості; 86,2% підприємств транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності [1, с. 219].

Під впливом інформатизації економіка та суспільство потребують конкурентоздатних кадрів компетентних та мобільних, з високим рівнем активності, які прагнуть до професійного зростання протягом усього життя. Використання